

Medlemsbrev September 2014

Kära Nämndeman!

Jag hoppas du har haft en skön sommar, kunnat njuta och koppla av i den sköna värmen och samtidigt hämtat krafter för att fortsätta med ditt viktiga uppdrag.

Hösten är i antågande med för det mesta varma soliga dagar och naturen i en fantastisk färgprakt. Vi får passa på och njuta innan mörker och kyla tar över och vi får pulsa i snön. Men det har sin tjusning det också.

Valet 2014

Nämndemannauppdraget är ju inte ett politiskt uppdrag, men vi utses ju alla av våra politiska partier. Av egen erfarenhet vet jag att vi nog alla är engagerade mer eller mindre i valrörelsen, som nu har gått in i slutspurten inför valdagen den 14 september. Med anledning av detta så ligger vi nu lite lågt med aktiviteter inom nämndemannaföreningen.

Styrelsen kommer vid sitt möte den 9 september att bestämma höstens aktiviteter.

Vi tar gärna emot förslag till aktiviteter och utbildningar för våra medlemmar.

Medlemsmöten

Vi strävar efter att ha två medlemsmöten med utbildning under hösten och avslutar året som vi brukar med Adventskaffe.

Vi har sökt utbildningsbidrag från Landstinget och de fem kommunerna för de nämndemän som utses av deras respektive fullmäktigegrupp. Detta för att bredda vår kompetens via studiebesök och kompetensutveckling av nya och gamla nämndemän.

Lagman

Regeringen har utnämnt Växjös nuvarande chefsåklagare Laila Kirppu till ny lagman i Blekinge tingsrätt. – Det är ett jättespännande uppdrag, säger Laila...

Sedan 2010 är Laila Kirppu, 50 år, chefsåklagare vid Åklagarkammaren i Växjö.

Dessförinnan tjänstgjorde hon som rådmän i Växjö tingsrätt under åren 2005 till 2010.

Vår förhoppning är att hon skall vara med på ett av höstens möte för att presentera sig och sina idéer när det gäller Blekinge Tingsrätt. Vi önskar också att höra hennes inställning till nämndemannasystemet och hur hon ser på vår medverkan.

Nämndemannautredningen

NRF önskar få medlemmarnas synpunkter på den "fria kvoten" som just nu är föremål för en utredning, **se bilaga 1.**

Synpunkter från NRF, SKL och DV lyfts fram som särskilt viktiga i sammanhanget.

NRF vill bygga sitt svar på de idéer och tankar som alla NRF-an slutna föreningar väntas bidra med.

Blekinge Nämndemannaförening (BNF) har lämnat synpunkter på "ÄR DET DAGS FÖR EN FRI KVOT?" Vårt svar presenterades i Nyhetsnytt nr 5, **se bilaga 2.**

Övrigt

Har ni några frågor eller funderingar så hör av er till undertecknad.

Hälsningar

Birgitta Ståhl

Ordförande

telnr 0768 84120

Bilaga 1

Utdrag ur Nyhetsnytt nr 3 Juni 2014 från NRF

ÄR DET DAGS FÖR EN FRI KVOT?

Lite bakgrund

Det blir inga större förändringar vad gäller Regeringens tillsatta utredning i maj 2012 med uppgift att bl a överväga en reformering av rekryteringen så att nämndemanna-kåren representerar befolkningen vad avser ålder, kön och etnisk bakgrund.

Utredningen skulle också komma med förslag som skulle garantera att nämndemän-nen var lämpliga, skapa moderna ersättnings- och tjänstgöringsvillkor, förbättra nämndemännens grundutbildning och i övrigt komma med förslag som man tyckte var ”lämpliga”.

Utredningen hade till sin hjälp en referensgrupp av politiker och ett antal experter bl a NRF:s ordförande Lars Lassinantti. Utredningen fick ett år på sig att slutföra arbetet.

Den kan också tilläggas att utredningen påverkades av den intensiva mediedebatt som uppstod efter att den stora Södertäljerättegången fick göras om pga jäv vilket ledde till att nämndemannasystemet ifrågasattes på tidningarnas ledarsidor. TV gick i täten med en intervjuundersökning som uppfyllde alla krav på hur man ställer ledande frågor. Domarna gjorde en egen enkätundersökning som, märkligt nog, redovisade visst stöd för nämndemännen.

Blev det en fri kvot?

Vi tar några av förslagen direkt ur utredningen:

- Uppgiften att nominera nämndemannakandidater ska inte längre vara förbehållen de politiska partierna. I stället skall det råda fri ansöknings- och nomineringsrätt.
- Minst hälften av nämndemännen ska om möjligt väljas från den grupp av kandida-ter som inte nominerats av ett politiskt parti som är företrätt i fullmäktige (fri kvot).
- Nämndemannaval bör beredas på tjänstemannanivå i kommunerna och landstingen.
- Den som vill ansöka om uppdrag som nämndeman skall skriftligen... ansöka till uppdraget. Kommuner och landsting skall göra en bedömning av kandidaternas lämplighet och domstolen skall efter valet kolla belastningsregistret.

Vad sade remissorganen?

Sveriges kommuner och Landsting är mycket tydlig i sitt remissvar och skriver att man avstyrker förslaget om en fri kvot för val av nämndemän och menar att dagens tydliga samband mellan allmänna val till kommunala fullmäktigeförsamlingar och partiernas nominering av kandidater skapar en legitimitet och förankring bland medborgarna.

Och vad sade regeringen?

Regeringen var inte nöjd med hur utredningen tänkt sig att rekryteringen av den fria kvoten skulle gå till och i den sk lagrådsremissen utelämnade man den delen av utredningen. Istället begärde regeringen att Statskontoret närmare undersöker hur det hela skulle kunna gå till. Att regeringen var kallsinnig till utredningens förslag om en kvot på 50 procent behöver inte betyda att man avvisar tanken på icke politiskt nominerade nämndemän utan endast att man ville ha en bättre utredd metod för hur det hela skall fungera.

Utredningen "Nämndemannauppdraget" föreslog förra sommaren att 50 procent av nämndemännen skulle rekryteras utanför det politiska systemet. Intresserade som inte tillhörde något politiskt parti skulle kunna anmäla sig till kommunen som i sin tur undersökte vederbörandes kompetens och vandel. De nominerade valdes tillsammans med de politiskt nominerade på ett vanligt kommunfullmäktigesammanträde.

Ordföranden i Nämndemännens Riksförbund Lars Lassinantti var i sitt särskilda yttrande mycket kritisk och menade att förslaget som har ambitionen att rekrytera yngre personer till uppdraget "inte kommer att infria förväntningarna".

Förslaget fick också kritik av remissinsatserna inte minst av Sveriges kommuner och Landsting vars medlemmar, kommunerna, skulle drabbas av nya beredningsuppgifter. Det medförde att regeringen lyfte ut förslaget i sin lagrådsremiss och begärde att Statskontoret ytterligare skulle fundera över hur nomineringen av den fria kvoten skulle gå till. Statskontoret skall ta hjälp av bl a Domstolsverket, SKL och NRF.

Förslaget är ett av de mest genomgripande som drabbat lekmannainflytandet i svenskt rättsväsende och NRF har därför beslutat att ge möjlighet för landets nämndemannaföreningar att redovisa sina åsikter och förslag.

Det är genom föreningarna som man kan göra sin röst hörd.

Bilaga 2

ÄR DET DAGS FÖR EN FRI KVOT?

Synpunkter från Blekinge Nämndemannaförening (BNF)

Blekinge Nämndemannaförening vill till att börja med framhålla att vi delar och står bakom de uppfattningar som framkommit i ordförande Lars Lassinantti´s särskilda yttrande som expert och NRF:s remissvar/yttrande i samband med nämndemannautredningen.

BNF är inte för att införa en kostsam fri kvot eftersom vi inte anser att utredningens förväntningar kommer att infrias. Det är fler nackdelar än fördelar med en fri kvot.

Det finns så mycket osäkerhet i "den fria kvoten" både när det gäller metoden att välja nämndemännen och att det finns risk att vissa grupperingar tar sig in bakvägen. Vi är inte mogna för någon "fri kvot" ännu. Det måste utredas mer och diskuteras både inom NRF och de politiska partierna. Detta är synpunkter som de flesta av Blekinges nämndemän delar.

Om vi inte kan undvika införandet av "en fri kvot" så är en kompromiss att endast 20% av nämndemännen ska komma därifrån, i ett första steg. Detta bör sedan utvärderas.

BNF vill peka på risken att man genom att göra det fritt för var och en att ansöka till eller nominera någon annan till uppdrag som nämndeman kan få in personer i domstolarna som vill påverka rättskipningen utifrån en egen agenda – kanske rentav utifrån ett icke öppet redovisat medlemskap i en odemokratisk organisation.

BNF önskar behålla dagens rekryteringssystem. Val och kontroll av nämndemän bör ske som idag. Vi vill värna om och framhålla det demokratiska system som råder i Sverige och på vilket sätt som nämndemän utses idag. Detta är något vi skall vara rädda om och stolta över.

Vi menar att dagens tydliga samband mellan allmänna val till kommunala fullmäktigeförsamlingar och partiernas nominering av kandidater skapar en legitimitet och förankring bland medborgarna.

De lokala folkvalda församlingarna har en tydlig demokratisk förankring och fungerar på samma sätt över hela landet. Medborgarna har inflytande över valförsamlingarnas sammansättning och det kan på så sätt säkerställas att nämndemännen är allmänhetens representanter i domstolarna.

Nuvarande system kan utvecklas genom Domstolsverkets och domstolarnas medverkan. Nämndemannaorganisationen kan bidra till utvecklingsarbetet genom nämndemannaföreningar vid respektive domstol.

Synpunkter från en nämndeman. ”De politiska partierna har i sitt nomineringsarbete tillämpat både kriterier/lämplighetsbedömning och har den personkännedom som utredningen efterfrågar utan införa en kostsam byråkratisk organisation.”

Vi delar utredningens förslag att det skall införas absoluta krav på att endast den som är lämplig får utses till nämndeman. Kriterier som bör ingå är gott omdöme, vara engagerad i samhällsfrågor, humanistisk människosyn, förmåga att tillgodogöra sig information, koncentrationsförmåga, vara självständig och kunna skapa sig en egen uppfattning samt vara en god förebild i fråga om laglydnad och livsföring vad avser angelägenheter av ekonomisk natur. Den blivande nämndemannen bör vidare visa öppenhet och nyfikenhet inför uppdraget.

Vid rekrytering skall naturligtvis hänsyn tas så att nämndemannakåren representerar befolkningen vad avser ålder, kön och etnisk bakgrund. När det gäller kön och etnisk bakgrund så är det i dag inget problem. Däremot är det fortfarande svårt att rekrytera yngre personer till uppdraget. För att väljas till nämndeman bör man kanske inte vara för ung utan ha viss livserfarenhet och personlig mognad för uppdraget. Detta är ju naturligtvis mycket individuellt men bör beaktas i samband med rekryteringsprocessen. Vi önskar ingen lägsta eller högsta ålder för att kunna väljas till nämndeman.

Synpunkter från en nämndeman. ”Det är bra med en blandad åldersgrupp bland nämndemännen, alltså såväl unga som gamla. Visserligen skall domen alltid vila på lagtext, men ibland kan erfarenhet som många gånger kan relateras till ålder innebära att man ser saker och ting med andra ögon. Ålder och erfarenhet kan med andra ord innebära att man får ett vidare seende som ibland kan vara positivt för den åtalade, ibland kanske rent av negativt. Jag menar inte, att inte unga människor

kan ha erfarenhet, det kan de visst, men de kan knappast besitta den erfarenhet som en äldre person har. Det får aldrig förekomma en åldersdiskriminering!”

Det ska finnas riktlinjer och tydliga kriterier, som de politiska partierna utgår ifrån när nämndemän utses, för att garantera att nämndemännen uppfyller de krav som krävs för att vara lämpliga att tjänstgöra som nämndeman.

De politiska partierna bör vara mycket noggranna och har ett stort ansvar vid rekrytering och nominering av nämndemän så att man väljer personer som har den lämplighet som efterfrågas.

Det måste tydliggöras att nämndemannauppdraget inte är ett politiskt uppdrag samt säkerställas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning. Det har betydelse för förtroendet för nämndemannasystemet och i förlängningen för domstolarna.

Nämndemannen skall vara en opolitisk meddomare inom det svenska rättsväsendet.

Man bör från de politiska partierna inte utse nämndeman som har kommunala politiska uppdrag som kan medföra jäv.

Vidare bör man se över och förbättra nämndemännens grundutbildning och öka repetitionsutbildningen bl a när det gäller jävsfrågor. Där har okunskap lett till personligt lidande för de inblandade och för samhället kostsamma rättsprocesser.

”NRF kommer i sin uppvaktning av verket ta upp frågorna om den framtida utbildningen och påpeka vilka möjligheter förbundet har att medverka.” vilket vi tycker är bra.

När skall nämndemännen väljas? ”Det är viktigt, menar regeringen, att man tydligt markerar att nämndemannauppdraget inte är ett traditionellt politiskt uppdrag och föreslår att valet av nämndemän sker året efter valen till kommuner, landsting och riksdag.” BNF delar den uppfattningen.

2014-07-21

Blekinge Nämndemannaförening

Birgitta Ståhl

Ordförande